Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2024/6604

7.11.2024

SPOROČILO KOMISIJE

o strateškem okviru za zavezo k mednarodnemu sodelovanju v okviru Uredbe (EU) 2023/1115 o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trgu Unije in njihovem izvozu iz Unije

(C/2024/6604)

1. UVOD

Krčenje in degradacija gozdov spadata med glavne dejavnike podnebnih sprememb in izgube biotske raznovrstnosti, dveh ključnih okoljskih izzivov našega časa. Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) ocenjuje, da je bilo zaradi krčenja gozdov med letoma 1990 in 2020 izgubljenih 420 milijonov hektarov gozdov, tj. območje, večje od Evropske unije (EU). Medvladni panel za podnebne spremembe (IPCC) ocenjuje, da 23 % vseh emisij toplogrednih plinov (2007–2016) izhaja iz kmetijske, gozdarske in druge rabe zemljišč ([1]). Obenem se pričakuje, da se bo zaradi naraščanja svetovnega prebivalstva povečalo povpraševanje po kmetijskih zemljiščih, kar bo dodatno obremenilo gozdove, skupaj z drugimi trendi, kot je širjenje biogospodarstva ([2]). Okrepitev ukrepov za boj proti krčenju in degradaciji gozdov ter odločen premik k trajnostni proizvodnji na svetovni ravni bosta bistvenega pomena za zaustavitev podnebne krize in krize biotske raznovrstnosti, ki ogrožata našo skupno prihodnost. To bo prispevalo tudi k reševanju svetovne vodne krize glede na razpoložljive znanstvene dokaze o povezavah med krčenjem gozdov in padavinami ter ravnmi temperature. Poleg tega gozdovi zagotavljajo pomembne ekosistemske storitve, od zadrževanja poplav in čiščenja vode do virov za proizvodnjo zdravil, ter imajo ključno vlogo pri razogljičenju družbe. Izguba teh storitev pogosto najbolj prizadene revnejše in ranljivejše dele prebivalstva.

Eden od 17 ciljev trajnostnega razvoja, ki so jih Združeni narodi določili leta 2015, in sicer cilj št. 15 ([3]), je zavezoval države po vsem svetu, da do leta 2020 zaustavijo krčenje gozdov. Ker ta cilj ni bil dosežen, se je EU na 26. konferenci pogodbenic (COP26) Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC) leta 2021 v Glasgowu zavezala, da bo do leta 2030 skupaj s 143 državami proizvajalkami in porabnicami zaustavila in obrnila trend krčenja gozdov. Na COP28 v Glasgowu je bil v pregledu globalnega stanja priznan pomen zaustavitve krčenja gozdov ter ohranjanja in obnove gozdov v okviru svetovnih prizadevanj za blažitev podnebnih sprememb, Evropska komisija pa je nadaljevala svoja prizadevanja s partnerskimi državami, da bi zagotovila uspešen prehod na vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov. To so zdaj potrdili ministri in ministrice skupine G7 za podnebje, energijo in okolje na srečanju 29. in 30. aprila 2024 v Torinu ([4]), voditelji skupine G7 pa na vrhu v Apuliji 12. in 13. junija 2024 ([5]).

Glavni vzrok za krčenje in degradacijo gozdov je širjenje kmetijskih zemljišč za proizvodnjo primarnih proizvodov, kot so soja, govedo, palmovo olje, les, kakav, guma in kava. EU kot pomembno gospodarstvo in porabnica teh primarnih proizvodov priznava svojo delno odgovornost za krčenje in degradacijo gozdov po vsem svetu ter ustrezno dolžnost, da prispeva k njuni zaustavitvi. Odločni ukrepi na strani povpraševanja prav tako pomembno dopolnjujejo ukrepe, ki so že bili sprejeti na strani ponudbe. Brez njih bi obstajalo tveganje, da bo povpraševanje po proizvodih, povezanih s krčenjem gozdov, še naprej spodbujalo proizvodnjo in spodkopavalo prizadevanja na strani ponudbe.

Poleg tega se je EU v skladu s svojo strategijo Global Gateway zavezala, da si bo prizadevala za odpornejše povezave s svetom, tudi z naložbami v zeleni in digitalni prehod, višjimi socialnimi in okoljskimi standardi ter bolj trajnostnimi vrednostnimi verigami.

([1]) Približno 11 % vseh emisij CO2 izvira iz gozdarstva in druge rabe zemljišč, predvsem iz krčenja gozdov, preostalih 12 % pa so neposredne emisije iz kmetijske proizvodnje, kot so živinoreja in proizvodnja gnojil.
([2]) Kot je poudarjeno v strategiji Komisije za biogospodarstvo: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/bioeconomy/bioeconomy-strategy_en.
([3]) Cilj trajnostnega razvoja 15.2: „Do leta 2020 spodbuditi trajnostno gospodarjenje z vsemi vrstami gozdov, ustaviti krčenje gozdov, obnoviti degradirane gozdove ter bistveno povečati pogozdovanje in obnovo gozdov na svetovni ravni.“.
([4]) https://www.g7italy.it/wp-content/uploads/G7-Climate-Energy-Environment-Ministerial-Communique_Final.pdf.
([5]) https://www.g7italy.it/wp-content/uploads/Apulia-G7-Leaders-Communique.pdf.

2. **UREDBA EU O DOBAVNIH VERIGAH, KI NE POVZROČAJO KRČENJA GOZDOV**

Evropska komisija je v okviru evropskega zelenega dogovora pripravila uredbo EU o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov ([6]), in sicer na podlagi sporočila iz leta 2019 Okrepitev ukrepov EU za zaščito in obnovo svetovnih gozdov. Uredba o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, je začela veljati 29. junija 2023 in se bo začela uporabljati 30. decembra 2024 (30. junija 2025 za gospodarske subjekte, ki so mikropodjetja in mala podjetja).

Navedena uredba je prva tovrstna zakonodaja, katere cilj je odpraviti krčenje in degradacijo gozdov, ki sta posledica proizvodnje in potrošnje v EU. Je bistveno orodje za izpolnjevanje svetovnih zavez iz ciljev trajnostnega razvoja, Kunminško-montrealskega svetovnega okvira za biotsko raznovrstnost in Pariškega sporazuma.

Uredba se uporablja enakomerno za izbrane primarne in druge proizvode, ki so dani na trg EU in izvoženi s trga EU, njen namen pa je zagotoviti enako in nediskriminatorno obravnavo v skladu s pravili Svetovne trgovinske organizacije (STO). Vsi gospodarski subjekti, ki želijo oskrbovati trg EU s primarnimi in drugimi proizvodi, ki spadajo na področje uporabe Uredbe, bodo morali uporabljati proizvodne prakse, ki ne povzročajo krčenja gozdov, in zagotoviti preglednost dobavne verige. Ker povpraševanje po proizvodih, ki ne povzročajo krčenja gozdov, na svetovni ravni narašča, je uredba o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, poslovna priložnost za okrepitev trgovine s proizvodi, ki ne povzročajo krčenja gozdov, in povečanje priložnosti za akterje po vsem svetu, ki podpirajo trajnostne vidike.

V prizadevanjih za olajšanje izvajanja Uredbe, izpolnitev njenih ciljev ter zagotovitev pravičnega in vključujočega prehoda na zakonite dobavne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, člen 30 Uredbe predvideva tesno mednarodno sodelovanje in sodelovanje na podlagi namenskega strateškega okvira. Člen 30.1 Uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, določa:

„Komisija v imenu Unije in zainteresirane države članice [...] uporabljajo usklajen pristop z državami proizvajalkami in njihovimi deli, ki jih zadeva ta uredba, zlasti s tistimi, ki so v skladu s členom 29 razvrščene kot države z visokim tveganjem, in sicer z uporabo obstoječih in prihodnjih partnerstev ter drugih ustreznih mehanizmov sodelovanja, da bi skupaj obravnavali temeljne vzroke krčenja in degradacije gozdov. Komisija razvije celovit strateški okvir Unije za to sodelovanje in razmisli o možnostih za uporabo vseh ustreznih instrumentov Unije.“

Zato je pomemben poudarek na sodelovanju z državami proizvajalkami, da se olajša izvajanje uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, pri čemer se med drugim upoštevajo ustrezne trajnostne pobude in najboljše prakse na nacionalni, regionalni in svetovni ravni.

Obenem EU krepi sodelovanje z drugimi večjimi državami porabnicami primarnih proizvodov, ki prispevajo h krčenju gozdov, z učinkovitimi ukrepi na strani povpraševanja, ki lahko prispevajo k doseganju cilja za leto 2030. EU si v ustreznih večstranskih forumih prizadeva tudi za tesnejši dialog o politikah in ukrepih za zaustavitev krčenja in degradacije gozdov.

Zavezana je k učinkovitemu izvajanju uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, pri čemer sodeluje v dialogu in partnerstvu z državami proizvajalkami. EU je zato okrepila svoja prizadevanja za izmenjavo informacij o različnih gradnikih uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, zlasti v okviru večdeležniške namenske platforme ter s tehničnimi razpravami z državami proizvajalkami in deležniki, tudi prek delegacij EU. EU daje na voljo tudi različna podporna orodja za pomoč deležnikom, za katere veljajo pravila navedene uredbe, pri pripravi na izpolnjevanje njihovih obveznosti. Med temi so:

a) namen **dokumenta s pogostimi vprašanji** (FAQ) ([7]) (ki se redno posodablja) je zagotoviti pojasnila o več določbah uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov;

([6]) Uredba (EU) 2023/1115 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. maja 2023 o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trgu Unije in njihovem izvozu iz Unije ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 995/2010 (UL L 150, 9.6.2023, p. 206, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj).

([7]) https://environment.ec.europa.eu/publications/frequently-asked-questions-deforestation-regulation_sl.

b) **formalne smernice** bodo pojasnile nekatere ključne vidike izvajanja uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, zlasti glede opredelitve pojma „kmetijska raba“, certificiranja, zakonitosti in drugih tem, ki so jih izpostavili deležniki v EU in po svetu;

c) **evropska opazovalnica krčenja gozdov**i je brezplačno orodje ([8]), ki ga je ustanovila Komisija in ki vsem uporabnikom omogoča dostop do znanstvenih podatkov o svetovni gozdni površini (za več podrobnosti gl. oddelek 5.5).

Poleg tega člen 29(3) Uredbe določa, da razvrstitev držav z nizkim in visokim tveganjem (ali njihovih delov) „temelji na objektivni in pregledni oceni Komisije, ob upoštevanju najnovejših znanstvenih dokazov in mednarodno priznanih virov“. V zvezi s tem EU pripisuje velik pomen razvoju celovitega sistema za razvrščanje tveganj, ki bo temeljil na zanesljivi metodologiji za pridobivanje natančnih, preverljivih in zanesljivih podatkov na podlagi celovite ocene kvantitativnih in kvalitativnih informacij v skladu s členom 29(3) in (4) Uredbe. EU se je tudi zavezala, da bo okrepila dialog in sodelovanje z državami, ki veljajo za države z visokim tveganjem ali ki bi lahko veljale za države z visokim tveganjem, v njihovih prizadevanjih za zmanjšanje stopenj tveganja (glej Prilogo).

Ta dokument določa ta strateški okvir, ki bo po potrebi podlaga za analizo posameznih držav.

3. CILJI STRATEŠKEGA OKVIRA ZA ZAVEZO K SODELOVANJU NA PODROČJU KRČENJA GOZDOV

Splošni cilj strateškega okvira za zavezo k sodelovanju je podpreti delo **v partnerstvu z državami in deležniki po vsem svetu** na podlagi številnih uveljavljenih načel in v vseh ustreznih vrednostnih verigah v prizadevanjih za skupno obravnavanje temeljnih vzrokov krčenja in degradacije gozdov v okviru uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, pa tudi širše.

Posebni cilji okvira vključujejo naslednje:

— krepitev dvostranskega, regionalnega, mednarodnega in večdeležniškega dialoga ter sodelovanja pri politikah in ukrepih za zaustavitev krčenja in degradacije gozdov, vključno z ohranjanjem in trajnostno rabo gozdov ter trajnostno rabo zemljišč, proizvodnjo primarnih proizvodov, predelavo, potrošnjo in trgovino;

— krepitev sodelovanja s prizadetimi tretjimi državami pri gospodarskih spodbudah za ohranjanje gozdov in povečanje naložb v trajnostne dobavne verige;

— pomoč državam in regijam proizvajalkam, zlasti tistim s šibkejšimi zmogljivostmi in visoko izpostavljenostjo krčenju gozdov, da se jim olajša prehod na zakonite dobavne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov;

— nadaljnje sodelovanje z drugimi državami porabnicami za spodbujanje sprejetja ambicioznih zahtev za zmanjšanje prispevka teh držav h krčenju in degradaciji gozdov.

V zvezi s tem so v okviru na splošno opisane ključne potrebe in prednostne naloge za sodelovanje s tretjimi državami, da se po potrebi zagotovijo informacije o načrtih in strategijah sodelovanja EU, držav članic in institucij za financiranje razvoja. Njegov cilj je tudi pomagati pri usmerjanju morebitne uporabe ustreznih instrumentov, ki bi lahko prišli v poštev kot orodje za ustrezno podporo pri izvajanju uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov.

([8]) https://forest-observatory.ec.europa.eu/

Okvir EU in njenim državam članicam tudi omogoča, da še naprej sodelujejo v ustreznih večstranskih forumih, kot so Konvencija o biološki raznovrstnosti, Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), Konvencija ZN o boju proti dezertifikaciji (UNCCD), Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO), Skupščina ZN za okolje, Forum ZN za gozdove, Svetovna trgovinska organizacija (STO), G7 in G20 ter Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Splošni cilj je spodbujati skupno razumevanje potrebe po globalnem prehodu na trajnostno kmetijsko proizvodnjo, ki ne povzroča krčenja gozdov, okrepljeno trajnostno gospodarjenje z gozdovi, razvoj preglednih trajnostnih dobavnih verig, ki ne povzročajo krčenja gozdov, ter oblikovanje politik, ki bodo to omogočile. EU in njene države članice bodo prav tako nadaljevale svoja prizadevanja in sodelovanje s partnerji na svetovni ravni za opredelitev in sporazumno določitev zanesljivih standardov in pojmov, ki zagotavljajo visoko raven varstva gozdov in drugih naravnih ekosistemov ter s tem povezanih človekovih pravic.

4. NAČELA STRATEŠKEGA OKVIRA ZA ZAVEZO K SODELOVANJU NA PODROČJU KRČENJA GOZDOV

EU in njene države članice bodo pri izvajanju okvira upoštevale naslednjih **8 ključnih načel**:

1) **Stalen dialog in sodelovanje z zadevnimi tretjimi državami** za izmenjavo praks in prizadevanj ter za podporo tem državam pri ustvarjanju ugodnih okolij za vključujoč in pravičen prehod na dobavne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, pri čemer se opirajo na obstoječe in prihodnje mehanizme, kot so strukturirani dialogi, upravni dogovori, obstoječi sporazumi ali njihove določbe. Sodelovanje bo vključevalo tudi druge ukrepe za podporo partnerskim državam pri prehodu na preglednejše dobavne verige ter vzpostavitev novih ali nadgradnjo obstoječih sistemov sledljivosti, da se zagotovijo novi standardi in olajša izmenjava informacij vzdolž dobavne verige. To bo vključevalo predstavitev dobrih praks na digitalnem področju, zlasti v zvezi z rešitvami za sledljivost prek geolokacije, na večdeležniški platformi za zaščito in obnovo svetovnih gozdov. To je zlasti pomembno za države, ki so v skladu s členom 29 (ocena držav) razvrščene ali bi lahko bile razvrščene kot države z visokim tveganjem za krčenje in degradacijo gozdov.

2) **Podpora ukrepom**, ki so osredotočeni na ohranjanje, obnovo in trajnostno rabo gozdov, zaustavitev krčenja in degradacije gozdov ter prehod na trajnostno proizvodnjo, potrošnjo in obdelavo primarnih proizvodov ter trajnostne načine trgovanja z njimi. To vključuje prakse trajnostne rabe zemljišč in sisteme sledljivosti ter dostop malih kmetov do trgov, financiranja in tehnologije.

3) **Izkoriščanje pridobljenih izkušenj in uveljavljenih dobrih praks** v državah proizvajalkah in porabnicah, vključno z uspešnimi projekti sodelovanja EU, pobudami in ustreznimi dobrimi praksami, na primer v zvezi z bojem proti nezakoniti sečnji, pobudo EU za trajnostni kakav ter obstoječimi sistemi certificiranja in sistemi tretjih oseb za preverjanje, vključno s sledljivostjo.

4) Na državni ravni **dajanje prednosti** relevantnim deležnikom, ki imajo v državah proizvajalkah in porabnicah vlogo pri prizadevanjih za trajnostno kmetijstvo, gospodarjenje z gozdovi in dobavne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov. Ti deležniki med drugim vključujejo nacionalne in lokalne organe, zasebni sektor, vključno z malimi kmeti in združenji proizvajalcev, civilno družbo, lokalne skupnosti in domorodna ljudstva.

5) **Pristop, osredotočen na človekove pravice**, ki varuje pravice, povezane s krčenjem ali degradacijo gozdov, vključno s pravicami domorodnih ljudstev, lokalnih skupnosti in imetnikov običajnih pravic do zemljiške posesti, ter spodbuja njihovo vlogo pri varstvu gozdov.

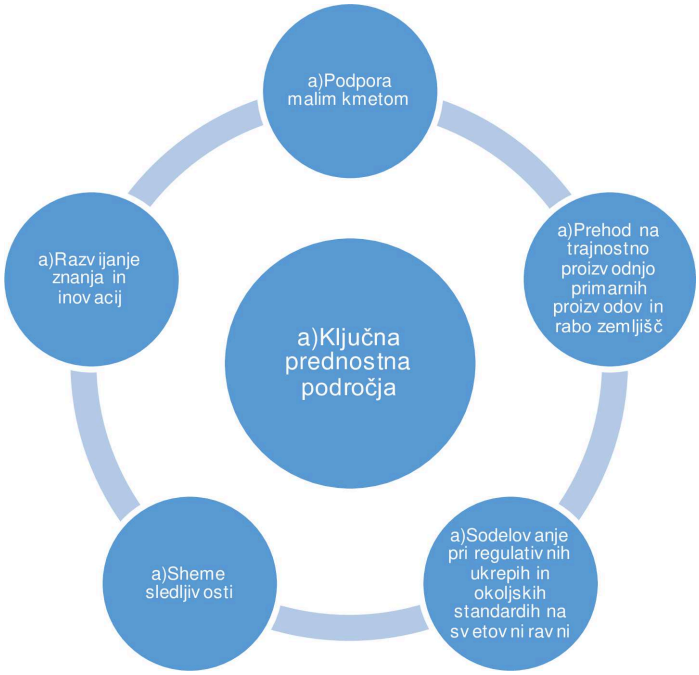
6) **Preglednost in dostop do informacij**, kar vključuje sodelovanje javnosti pri odločanju, dostop javnosti do ustreznih dokumentov v zvezi z gozdnimi in kmetijskimi dobavnimi verigami ter dostop do pravnega varstva (dostop do upravnih ali sodnih postopkov za pregled odločitev, aktov ali opustitev ukrepanja organov).

7) **Sinergije z drugimi političnimi pobudami EU**, kot so tiste, ki se osredotočajo na prisilno delo, trajnostno financiranje, potrebno skrbnost v podjetjih glede trajnostnosti ter širše okoljske politike in strategijo EU Global Gateway.

8) **Usklajevanje z ustreznimi razvojnimi partnerji**, da se olajša dopolnjevanje in vzajemno krepi podpora.

5. PREDNOSTNA PODROČJA UKREPANJA

V prizadevanjih za olajšanje prehoda na svetovno vrednostno verigo, ki ne povzroča krčenja gozdov, in v skladu s cilji strategije EU Global Gateway se EU in njene države članice združujejo, da bi zagotovile potrebno podporo in usklajevanje za zagotovitev vključujočega in pravičnega prehoda na zakonite dobavne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, v EU in iz nje. V zvezi s tem je bilo opredeljenih pet širših področij prednostnih potreb. Ta so okvirna in bodo podrobneje analizirana na državni in regionalni ravni:

5.1 Podpora malim kmetom

Mali kmetje zagotavljajo znaten delež svetovne proizvodnje več proizvodov in primarnih proizvodov iz uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov. . Pravne obveznosti iz navedene uredbe veljajo za gospodarske subjekte in trgovce, ki dajejo proizvode na trg EU in omogočajo njihovo dostopnost na njem. Ker bodo gospodarski subjekti potrebovali informacije iz prejšnjih delov dobavnih verig, lahko od malih kmetov zahtevajo, da predložijo omejen sklop informacij. Glavne naloge proizvajalcev so zagotavljanje zakonitosti proizvodnje, skrb za to, da svojih gozdnih zemljišč ne spreminjajo v zemljišča za kmetijsko rabo, in zagotavljanje geolokacijskih podatkov, ki jih je mogoče pridobiti s tehnično manj zahtevnimi sredstvi in ki jih je treba določiti le enkrat. Ni jim treba izpolnjevati obveznosti potrebne skrbnosti.

EU in države članice po potrebi in v skladu z opredeljenimi prednostnimi nalogami EU glede sodelovanja podpirajo vključevanje malih kmetov v dobavne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov. Zahteve glede sledljivosti iz uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, bi morale koristiti malim kmetom z zmanjšanjem zapletenosti dobavne verige, ponujanjem novih tržnih priložnosti in omogočanjem doseganja pravičnejših cen.

Možni ukrepi bi lahko vključevali tehnično pomoč in usposabljanje, npr. o trajnostnih kmetijskih praksah in praksah rabe zemljišč ter sledljivosti, pa tudi dostop do financiranja in ustrezne opreme/tehnologije.

EU si bo prizadevala tudi za vključitev malih kmetov v dvostranske dialoge EU z ustreznimi organi partnerskih držav in/ali spodbujanje njihovih interesov v teh dialogih ter za njihovo vključitev v posebne podporne ukrepe, kot je pobuda Ekipe Evropa za vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov (glej spodaj 6.2.1).

Okvir 1: AL-INVEST VERDE

AL-INVEST VERDE ([9]) je dolgoletni program, ki ga financira EU in ki izvaja ukrepe v 12 državah Latinske Amerike. Program v svoji trenutni, šesti izvedbi te države podpira pri prehodu na nizkoogljično, z viri gospodarno in bolj krožno gospodarstvo ter spodbuja trajnostne proizvodne modele. Ima tri glavne komponente: (1) inovacije in zeleni prehod MSP, (2) tehnična pomoč javnemu sektorju, (3) uporaba intelektualne lastnine za trajnostni razvoj.

Evropska komisija na primer v okviru komponente v zvezi z MSP tem podjetjem pomaga razširiti njihove možnosti trženja v skladu z novimi standardi in predpisi EU s prehodom na čistejše in učinkovitejše proizvode, postopke in storitve, države pa sprejemajo bolj trajnostne vzorce potrošnje.

Okvir 2: Zaveza iz uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, v zvezi z jugovzhodno Azijo

Projekt sodelovanja z Indonezijo, Malezijo, Laosom, Tajsko in Vietnamom za spodbujanje boljšega razumevanja in krepitve zmogljivosti v zvezi s pristopom EU k zmanjšanju krčenja in degradacije gozdov, ki ju povzroča EU (zaveza iz uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov ([10])), se osredotoča na dialog in usposabljanje s političnimi deležniki, malimi kmeti, zasebnim sektorjem in civilno družbo o ključnih zahtevah iz navedene uredbe glede sledljivosti v jugovzhodni Aziji.

5.2 **Podpora za razvoj visokokakovostnih shem sledljivosti**

Visokokakovostne sheme sledljivosti lahko skupaj s shemami certificiranja in sistemi tretjih oseb za preverjanje olajšajo izpolnjevanje ustreznih zahtev glede dostopa do trga s strani gospodarskih subjektov, hkrati pa priznavajo prizadevanja na terenu. EU lahko z ustreznimi deležniki vzpostavi dialog in tehnično sodelovanje na državni, regionalni in svetovni ravni. To bi moralo temeljiti na pregledni izmenjavi informacij, podatkov in najboljših praks. Cilj je opredeliti, razviti in/ali okrepiti ustrezne sheme s poudarkom na preglednosti in sledljivosti ter zagotoviti njihovo učinkovito izvajanje in interoperabilnost.

EU podpira partnerske države pri krepitvi obstoječih visokokakovostnih shem sledljivosti s poudarkom na dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, na podlagi opredelitev FAO in zakonitosti. V zvezi s tem lahko EU financira skupne analize s partnerskimi državami (na zahtevo) za opredelitev vrzeli, skupaj s ključnimi priporočili o nadaljnjih korakih za uskladitev, da bi vsem zadevnim deležnikom olajšala zbiranje informacij.

Več programov v okviru globalne pobude Ekipe Evropa za vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, kot so SAFE, pobuda za trajnostni kakav in AL INVEST Verde, že zagotavlja konkretno podporo nacionalnim in lokalnim sistemom sledljivosti v partnerskih državah.

([9]) https://alinvest-verde.eu/en_gb/
([10]) https://zerodeforestationhub.eu/projects/eudr-engagement/

Program za trajnostno kmetijstvo za gozdne ekosisteme (SAFE), ki ga financirajo EU, Nemčija in Nizozemska, zagotavlja podporo sistemom sledljivosti na nacionalni in lokalni ravni v različnih državah proizvajalkah. SAFE v Braziliji podpira razvoj sistema sledljivosti v živinorejskem sektorju s procesom večdeležniškega dialoga v okviru „Brazilske koalicije za podnebje, gozdove in kmetijstvo“. Poleg tega je cilj SAFE podpreti brazilsko ministrstvo za kmetijstvo pri izvajanju nacionalne platforme za sledljivost primarnih proizvodov „AgroBrasil + Sustentável“.

5.3 Prehod na trajnostno proizvodnjo primarnih proizvodov in rabo zemljišč

Povečanje učinkovitosti rabe kmetijskih zemljišč in prehod na bolj trajnostne metode kmetijske proizvodnje lahko pospešita boj proti krčenju gozdov. EU je zavezana razvoju in podpiranju izvajanja inovativnih in/ali alternativnih praks, ki vzpostavljajo ravnovesje med varstvom ekosistemov in zadovoljevanjem svetovnega povpraševanja po ključnih kmetijskih primarnih proizvodih.

Evropska komisija že financira širok nabor programov in projektov, namenjenih podpori partnerskim državam pri prehodu na trajnostno kmetijsko proizvodnjo, ki ne povzroča krčenja gozdov, vključno z zagotavljanjem tehnične pomoči in okrepljene zmogljivosti malim kmetom.

Okvir 3: Pobuda EU za trajnostni kakav

Pobuda EU za trajnostni kakav ([11]), ki se je začela leta 2020, je večdeležniški dialog med EU, Slonokoščeno obalo, Gano in Kamerunom o gospodarski, okoljski in socialni trajnostnosti v sektorju kakava. Gre za vodilno pobudo v okviru zelenega dogovora EU, ki temelji na dveh ključnih stebrih:

1. vključujoč večdeležniški dialog, t. i. **pogovori o kakavu**, ki jih organizira Evropska komisija, da bi dosegli soglasje in opredelili prednostne ukrepe za ta sektor;

2. finančna in tehnična podpora, predvsem prek **regionalnega Programa za trajnostni kakav**, programa v vrednosti 25 milijonov €EUR za Slonokoščeno obalo, Gano in Kamerun, katerega cilj je zagotoviti potrebna sredstva za napredek pri ukrepih, opredeljenih v večdeležniškem dialogu. Program je bil dopolnjen z dodatnimi sredstvi na ravni držav. Dejavnosti vključujejo krepitev zmogljivosti za spremljanje krčenja gozdov, razvoj sistemov sledljivosti, izboljšanje javnih/zasebnih standardov in certificiranje proizvodnje kakava ter oceno posebnih kmetijskih praks, kot je agrogozdarstvo.

Rezultat tega dialoga je bil dosežen junija 2022, ko so deležniki potrdili časovni načrt za trajnostni kakav in oblikovali časovni načrt „Zavezništva za trajnostni kakav“.

5.4 **Sodelovanje pri regulativnih ukrepih in okoljskih standardih na svetovni ravni**

Politični dialog z drugimi velikimi potrošniškimi trgi za spodbujanje podobnih politik bo bistvenega pomena za dosego končnega cilja zaustavitve krčenja gozdov po svetu. EU tesno sodeluje s partnerskimi državami porabnicami in deležniki v njihovi dobavni verigi pri prizadevanjih za uresničitev skupnih ciljev glede krčenja gozdov v večstranskih forumih. V okviru tega sodelovanja so bili opredeljeni in razviti najboljše prakse ter tehnologije, regulativni ukrepi, višji okoljski standardi, potrebna skrbnost in družbena odgovornost podjetij ter morebitna skupna podpora vlogi malih kmetov v dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov. V zvezi s tem si EU prizadeva spodbujati boljše razumevanje pristopa EU k boju proti krčenju gozdov ter ozaveščati o potrebi po okrepitvi dobavnih verig, ki ne povzročajo krčenja gozdov, na svetovni ravni na podlagi mednarodno uporabljenih opredelitev pojmov, kot so opredelitve FAO, da bi izpolnili skupne mednarodne zaveze glede podnebja in biotske raznovrstnosti. EU bo uporabljala tudi instrumente, ki podpirajo javne uprave, zlasti v zvezi s približevanjem, uporabo in izvrševanjem zakonodaje EU ter olajševanjem izmenjave najboljših praks EU, ki dvigujejo okoljske standarde, s partnerskimi državami. Takšna instrumenta sta na primer instrumenta EU za vzpostavljanje institucij TAIEX (instrument za izmenjavo informacij in tehnično pomoč) ([12]) in Twinning ([13]), ki prek medsebojnih dejavnosti združujeta strokovno znanje javnega sektorja iz držav članic EU in partnerskih držav.

5.5 **Razvijanje znanja in inovacij**

EU si v okviru okvirnega programa EU za raziskave in inovacije prizadeva ustvariti nova znanja in znanstvene podatke ter razviti inovativne rešitve in tehnologije, ki lahko olajšajo prehod na trajnostno kmetijsko proizvodnjo, trajnostno rabo zemljišč in dobavne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, pospešiti boj proti krčenju gozdov po vsem svetu in spodbuditi krožno trajnostno biogospodarstvo.

([11]) https://africa-knowledge-platform.ec.europa.eu/story_life_cycle.
([12]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/taiex_sl.
([13]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/twinning_sl.

Natančneje, EU je ustanovila **evropsko opazovalnico krčenja** ([14]) **in degradacije gozdov** pod vodstvom Skupnega raziskovalnega središča (JRC). Opazovalnica zagotavlja dostopne znanstvene podatke o spremembah v svetovni gozdni površini in trgovini s primarnimi proizvodi, zajetimi v Uredbi, ki bi lahko koristili javnim organom, potrošnikom in zasebnemu sektorju. Zemljevidi, ki jih pripravi opazovalnica, nimajo pravne veljave, so pa dragoceno podporno orodje za oceno tveganja in pomoč gospodarskim subjektom pri spoštovanju Uredbe, ne da bi bili oproščeni dolžnosti potrebne skrbnosti. Opazovalnica gradi in bo še naprej gradila na že obstoječih orodjih za spremljanje, vključno z izdelki programa Copernicus in drugimi javno ali zasebno dostopnimi viri, obenem pa tesno sodeluje in izmenjuje dokaze s partnerskimi državami. Prizadevala si bo tudi za sinergije z drugimi relevantnimi spremembami politik, kot sta zakonodaja EU o spremljanju gozdov in gozdni informacijski sistem za Evropo.

Okvir 4: Zgodbe o uspehu projektov Evropskega raziskovalnega sveta, financiranih v sklopu okvirnih programov EU za raziskave in inovacije Obzorje 2020 ali Obzorje Evropa

V okviru projekta INCLUDE ([15]) (2016–2021) je bil analiziran vpliv krčenja gozdov na marginalizirane skupine, kot so mali kmetje in domorodne skupnosti, s poudarkom na argentinski regiji Chaco Salteno.

Projekt FORESTPOLICY ([16]) (2021–2026) preučuje, ali politike podjetij za zaustavitev krčenja gozdov prispevajo k upočasnitvi krčenja gozdov in ali okoljska učinkovitost revnejšim kmetom koristi ali pa prispeva k njihovi izključitvi. Njegov namen je tudi opredeliti, zakaj so politike dobavne verige uspešne ali neuspešne.

Projekt SUSTAINFOREST ([17]) (2021–2026) analizira interaktivne vloge ekološko in gospodarsko pomembnih gozdnih površin v kmetijskih krajinah deževnega gozda in savanah v Togu, Beninu, Nigeriji in Kamerunu.

6. **ORODJA ZA IZVAJANJE**

6.1 **Ozaveščanje in dialog**

Da bi EU uresničila načela in cilje okvira, bo uredbo o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, kot tudi širši boj proti svetovnemu krčenju in degradaciji gozdov vključila v delo in prizadevanja na področju zelene diplomacije EU. V ta namen si bo EU predvsem prizadevala za odprt, odkrit in strateški dialog s partnerskimi državami in regijami, pri čemer se bo opirala na ustrezne dvostranske, dvoregionalne in mednarodne forume.

Delo v okviru ustreznih forumov za dialog med drugim vključuje naslednje:

— EU bo na **mednarodni ravni** še naprej ozaveščala o krčenju gozdov in sodelovala na tem področju v okviru skupin G7 in G20, OECD, UNFCCC, UNCCD, Konvencije o biološki raznovrstnosti, FAO in STO ter drugih ustreznih forumov;

— na **regionalni in dvostranski ravni** EU vključuje krčenje gozdov v vse ustrezne okvire sodelovanja za politični dialog, vključno s formalnimi političnimi in sektorskimi dialogi, zelenimi zavezništvi in partnerstvi ter projekti tehnične pomoči, pri čemer se v največji možni meri opira na obstoječe mehanizme in procese;

— **sporazumi EU o prosti trgovini** in **sporazumi o gospodarskem partnerstvu** s partnerskimi državami in regijami zagotavljajo dodatne platforme za dialog in sodelovanje pri vprašanjih trajnostnosti, vključno s krčenjem gozdov, saj vključujejo pristojne organe in civilno družbo na obeh straneh;

([14]) https://forest-observatory.ec.europa.eu/forest/gfc2020.
([15]) https://cordis.europa.eu/project/id/681518.
([16]) https://cordis.europa.eu/project/id/949932.
([17]) https://cordis.europa.eu/project/id/101001200.

— kar zadeva **strokovno raven**, je Evropska komisija oktobra 2020 vzpostavila **večdeležniško platformo za zaščito in obnovo svetovnih gozdov** za pomoč pri zaščiti in obnovi svetovnih gozdov, ki služi kot forum za izmenjavo med državami porabnicami in proizvajalkami, organizacijami civilne družbe in panožnimi združenji v zvezi z izvajanjem uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov. Sestaja se redno in je odprta za sodelovanje deležnikov iz partnerskih držav.

***Okvir 5*: Večdeležniška platforma za zaščito in obnovo svetovnih gozdov**

Komisija je leta 2020 vzpostavila „večdeležniško platformo za zaščito in obnovo svetovnih gozdov“, da bi v zakonodajni postopek vključila deležnike, raziskovalce in tretje države. Sestanki v okviru te platforme potekajo redno. Udeleženci, vključno s partnerskimi državami, prek večdeležniške platforme sodelujejo v zakonodajnem postopku prek namenskih delavnic, posodobitev, ki jih zagotovi Komisija, ter zahtev za povratne informacije in prispevke. V prehodnem obdobju redni sestanki zagotavljajo, da se razpravlja o vseh vprašanjih, pomembnih za pripravo izvajanja uredbe o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, in da se upoštevajo stališča deležnikov. To se bo nadaljevalo tudi v fazi izvajanja. V okviru platforme se izmenjujejo tudi najboljše prakse, na primer v zvezi s sledljivostjo in malimi kmeti.

Poleg držav članic sodelujejo tudi predstavniki vseh ustreznih industrijskih sektorjev in civilne družbe, kot tudi predstavniki partnerskih držav.

Podrobne informacije, vključno z dnevnimi redi, zapisniki, vsemi predstavitvami in drugim ustreznim gradivom, so na voljo na spletišču registra Komisije ([18]).

6.2 **Posebne pobude**

EU bo poleg ozaveščanja in dialoga še naprej zagotavljala podporo in ocenjevala nadaljnje ukrepe za vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, v tesnem sodelovanju in usklajevanju z državami članicami v okviru pristopa Ekipe Evropa ([19]). Poleg tega bo EU okrepila sodelovanje z institucijami za financiranje razvoja in zasebnim sektorjem, da bi privabila dolgoročne naložbe v vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, v skladu s cilji strategije EU Global Gateway. EU bo tudi še naprej spodbujala partnerstva z ustreznimi mednarodnimi institucijami (npr. STO, OECD, Svetovno banko, UNEP, FAO itd.), da bi pospešila svetovno gibanje za zaustavitev krčenja gozdov.

6.2.1 *Pobuda Ekipe Evropa za vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov*

EU in njene države članice so na 28. konferenci pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC) začele izvajati globalno pobudo Ekipe Evropa za vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, z naslednjimi operativnimi elementi za olajšanje vključujočega prehoda na trajnostno proizvodnjo, ki ne povzroča krčenja gozdov, v partnerskih državah:

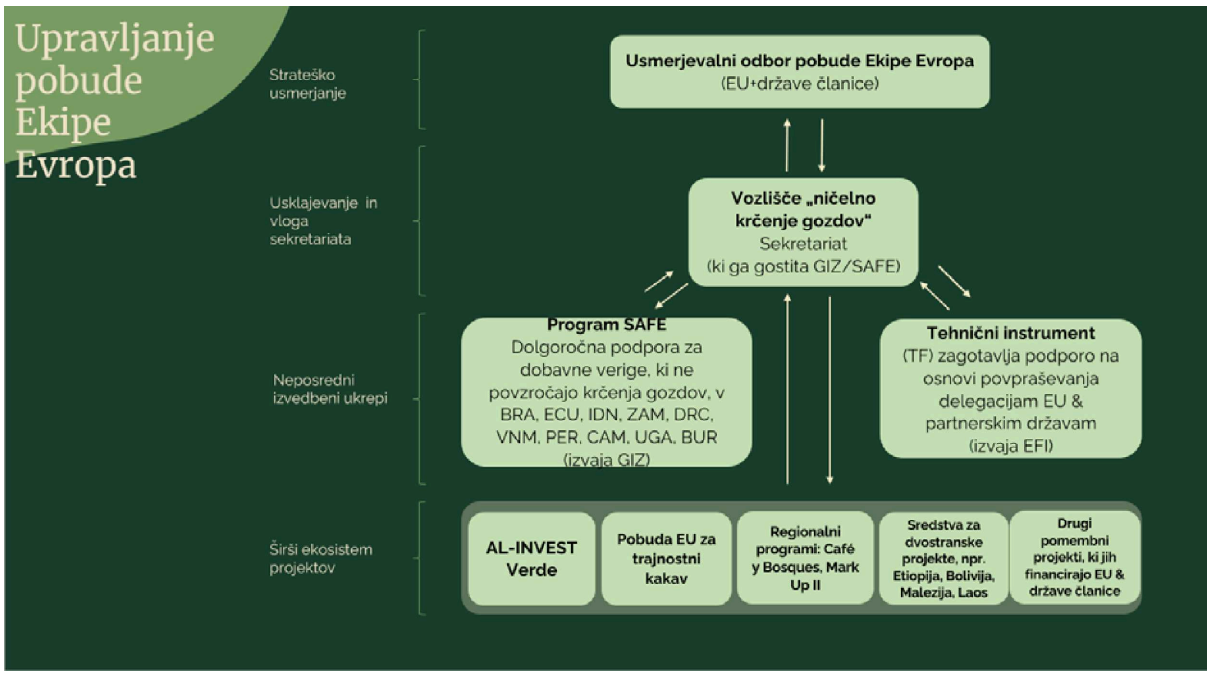
a) **vozlišče pobude Ekipe Evropa** bo partnerskim državam zagotavljalo informacije in ozaveščanje o vrednostnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, ter izvajalo upravljanje znanja za usklajevanje ustreznih že obstoječih projektov iz EU in držav članic s prihodnjimi dejavnostmi, namenjenimi ciljem pobude Ekipe Evropa. To bo zagotovilo boljše usklajevanje različnih dejavnosti pobude Ekipe Evropa v zvezi z vrednostnimi verigami, ki ne povzročajo krčenja gozdov, v državah proizvajalkah, opredelitev vrzeli in preprečevanje podvojevanja;

b) **program za trajnostno kmetijstvo za gozdne ekosisteme (SAFE)** je najpomembnejši steber pobude Ekipe Evropa s tekočimi dejavnostmi v Braziliji, Ekvadorju, Indoneziji in Zambiji. Trenutno potekajo prizadevanja za podporo Vietnamu, v ta prizadevanja pa bo leta 2024 dodana še DR Kongo. Program se osredotoča na podporo malim kmetom pri njihovem prehodu na trajnostne vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, in na pomoč državam proizvajalkam pri ustvarjanju ugodnega okolja za zagotavljanje dostopa do trga EU. Obseg programa se bo v prihodnosti še povečal s prispevki držav članic;

([18]) https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=sl&groupID=3282.

([19]) EU je za obdobje 2021–2024 dodelila 1 milijardo EUR nepovratnih sredstev za zaščito, obnovo in trajnostno gospodarjenje z gozdovi v partnerskih državah ter 2,5 milijarde EUR nepovratnih sredstev za podporo trajnostnemu kmetijstvu.

c) **tehnični instrument za vrednostne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov**, je prožen instrument na zahtevo za pomoč državam proizvajalkam s strokovnim znanjem o tehničnih zahtevah, kot so geolokacija, kartiranje rabe zemljišč in sledljivost, s posebnim poudarkom na vključevanju malih kmetov. Te dejavnosti bodo tesno usklajene z delegacijami EU, prek vozlišča pobude Ekipe Evropa pa bodo tudi usklajene z že obstoječimi projekti, vključno s programom SAFE, da bi se ustvarile sinergije in preprečilo podvajanje.

6.2.2 *Partnerstva za gozdove*

EU si v okviru strategije EU Global Gateway prizadeva za **partnerstva za gozdove** s podobno mislečimi partnerskimi državami, da bi ponudila dolgoročen in celosten okvir za ohranjanje njihovih gozdov, hkrati pa ustvarjala vrednost zanje, kot tudi socialno-ekonomski razvoj. Partnerstva za gozdove se osredotočajo na izboljšanje upravljanja gozdov, vključno s sodelovanjem več deležnikov, na krepitev vrednostnih verig, ki temeljijo na gozdarstvu, spodbujanje stabilnih in zakonitih poslovnih okolij ter zagotavljanje trajnostnosti trgovine z gozdnimi proizvodi s poudarkom na zakonitosti, trajnostnosti in zaustavitvi krčenja gozdov.

Natančneje, partnerstva za gozdove lahko partnerjem pomagajo razumeti veljavne zakonodajne in nezakonodajne standarde ter se jim prilagoditi. Prispevala bodo k razvoju in izvajanju sistemov sledljivosti za gozdne proizvode, vključno z nadgradnjo obetavnih izkušenj v okviru sporazumov o prostovoljnem partnerstvu v okviru akcijskega načrta za izvrševanje zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov (FLEGT) ([20]) ter njihovih sistemov za zagotavljanje zakonitosti lesa. Uredba o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, temelji na izkušnjah iz uredbe EU o lesu in uredbe FLEGT ([21]) ter zajema dodatne zahteve, ki presegajo zakonitost, da se zagotovi, da les, dan na trg EU, ne povzroča krčenja gozdov. Partnerstva za gozdove so namenjena tudi krepitvi gospodarskih spodbud za višje okoljske standarde, boljše poslovno okolje in dostop do financiranja. Njihov namen je zagotavljati podporo partnerskim državam pri zaustavitvi krčenja in degradacije gozdov z izvajanjem njihovih nacionalno določenih prispevkov v okviru Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah ter nacionalnih strategij in akcijskih načrtov za biotsko raznovrstnost v okviru svetovnega okvira za biotsko raznovrstnost. EU je partnerstva za gozdove že sklenila z Gvajano, Hondurasom, Mongolijo, Republiko Kongo, Ugando in Zambijo, na podlagi izkušenj, relevantnih za EU na tem področju, pa preučuje možnosti za sklenitev teh partnerstev še z drugimi državami.

([20]) Ocena učinka Zmanjšanje tveganja za krčenje in degradacijo gozdov, ki sta povezana s proizvodi, danimi na trg EU (https://environment.ec.europa.eu/topics/forests/deforestation/regulation-deforestation-free-products_en?prefLang=sl) in Preverjanje primernosti uredbe EU o lesu in uredbe FLEGT (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52021SC0328).

([21]) Ocena učinka Zmanjšanje tveganja za krčenje in degradacijo gozdov, ki sta povezana s proizvodi, danimi na trg EU in Preverjanje primernosti uredbe EU o lesu in uredbe FLEGT.

6.2.3. *Druge pomembne pobude*

EU ima tudi druge programe za podporo trajnostnemu gospodarjenju z gozdovi in malim kmetom v okviru strategije EU Global Gateway in Evropskega sklada za trajnostni razvoj. Za posamezne primere v Latinski Ameriki glej **okvir 4**.

Poleg tega se bo upošteval dopolnilni pristop s prihodnjimi podpornimi ukrepi, povezanimi z **direktivo EU o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti**, ko se bo ta začela uporabljati. V ta namen bo EU med drugim zagotovila podporo vladam, zasebnemu sektorju in civilni družbi v tretjih državah, da bi olajšala razumevanje zadevnih zahtev iz uredbe EU o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, in direktive EU o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti ter njihovih koristi (npr. v smislu boljšega varstva človekovih pravic in pravic delavcev ter okolja, vključevanja lokalnih skupnosti, stabilnih dobavnih verig, večje odpornosti itd.), hkrati pa obravnavala posamezne izzive, s katerimi se soočajo ključni deležniki. V zvezi s tem bo zlasti pomembna pobuda Ekipe Evropa za trajnostnost v globalnih vrednostnih verigah, da se podpre izvajanje direktive EU o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti v tretjih državah. Služba EU za pomoč uporabnikom bo na primer izmenjevala ustrezne informacije in zagotavljala smernice ter po potrebi delovala v sinergiji z vozliščem pobude Ekipe Evropa o vrednostnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov.

EU zagotavlja tudi **ciljno usmerjeno podporo na državni ravni** glede na dejanske potrebe v državah proizvajalkah in dodeljena finančna sredstva v okviru instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI).

Evropske institucije za financiranje razvoja in mednarodne finančne institucije povečujejo svojo zavezanost širitvi dolgoročnih naložbenih portfeljev v dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov. Evropska investicijska banka (EIB) je na primer decembra 2022 izdala namenski vodnik za povečanje financiranja gozdarskega sektorja ([22]).

Konkreten primer je projekt „Vključujoči in trajnostni gozdovi v Maroku“ ([23]), s katerim je EIB odobrila posojilo v višini 100 milijonov EUR za podporo vključujočemu in trajnostnemu razvoju maroških gozdov. V podporo strategiji za maroške gozdove za obdobje 2020–2030 bo projekt v obdobju petih let izvajala nacionalna agencija za vodo in gozdove. Poleg tega je Evropska unija v Republiki Moldaviji v sodelovanju s Svetovno banko zagotovila podporo za pripravo in izračun stroškov nacionalnega programa pogozdovanja ([24]). Nacionalni program za širitev in sanacijo gozdov, sprejet leta 2023, naj bi po ocenah stal skoraj 759 milijonov EUR ([25]). EU in Svetovna banka sodelujeta na regionalni ravni v državah vzhodnega partnerstva, da bi izboljšali regulativne okvire in zmogljivosti za obravnavanje krčenja gozdov v okviru ustreznega stebra programa EU4Environment.

([22]) https://www.eib.org/en/publications/20220173-forests-at-the-heart-of-sustainable-development.

([23]) https://www.eib.org/en/press/all/2023-558-maroc-bei-monde-100-millions-forets-inclusives-durables#:~:text=The%20EIB%20has%20granted%20a%20loan%20of%20%E2%82%AC100,the%20National%20Agency%20for%20Water%20and%20Forests%20%28ANEF%29.; https://www.eib.org/en/projects/all/20220943.

([24]) https://www.worldbank.org/en/news/feature/2024/05/21/investing-in-moldova-s-forest-biodiversity-to-build-a-more-sustainable-future.

([25]) https://www.eu4environment.org/news/how-the-european-union-jointly-with-the-world-bank-helps-moldova-green-its-landscapes/

Okvir 6: Strategija EU Global Gateway – primeri tekočih programov in pobud, ki koristijo trajnostnim gozdovom in trajnostnim kmetijskim vrednostnim verigam v Latinski Ameriki

— **AMAZONIA +** je program, ki ga financira EU in se je začel leta 2023 za izboljšanje zmogljivosti držav amazonskega bazena (Bolivije, Brazilije, Kolumbije, Ekvadorja, Gvajane, Peruja, Surinama in Venezuele) za boj proti krčenju in degradaciji gozdov s sodelovanjem z lokalnimi, regionalnimi in nacionalnimi vladami ter lokalnimi skupnostmi in domorodnimi ljudstvi.

— **PET VELIKIH GOZDOV SREDNJE AMERIKE** je pobuda Ekipe Evropa, ki prispeva k varstvu zadnjih preostalih velikih gozdov v regiji. Poudarek je na zagotavljanju znanstvenih podatkov o stanju teh gozdov, pri čemer se uporabljajo pridobitve iz vesoljskih programov EU, učinkovitem upravljanju gozdov in vrednostnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, ter na okoljskih pravicah.

— V okviru programa EUROCLIMA (ki se je začel leta 2008) EU med drugim podpira sektor „gozdovi, biotska raznovrstnost in ekosistemi“ v 18 državah Latinske Amerike. Poudarek je na inovativnih projektih in institucionalni zmogljivosti za ohranjanje naravnih virov, povečanje sekvestracije ogljika v ekosistemih in izboljšanje odpornosti ljudi, ki živijo v stiku z naravo in so odvisni od nje, na vplive podnebnih sprememb v skladu z javnimi politikami. EU je prispevala tudi k vzpostavitvi regionalne platforme domorodnih ljudstev v okviru Organizacije pogodbe o amazonskem sodelovanju, da bi zagotovili, da se njihovo tradicionalno znanje in prakse upoštevajo pri vladnih prizadevanjih za zaščito biotske raznovrstnosti, prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev podnebnih sprememb.

***Okvir 7*: Program Terre Verte za trajnostno kmetijstvo in gozdarstvo**

Komisija je leta 2022 sprejela nov program ([26]) v vrednosti 115 milijonov EUR za podporo ekološkemu, vključujočemu in inovativnemu razvoju maroškega kmetijskega in gozdarskega sektorja. Cilj programa „Terre Verte“ je prispevati k nacionalnima strategijama Maroka „zelena generacija“ in „maroški gozdovi“ za obdobje 2020–2030 s spodbujanjem ekološkega prehoda, ki prinaša ustvarjanje priložnosti za dostojno delo v Maroku v kmetijskem in gozdarskem sektorju. Gre za del zelenega partnerstva med EU in Marokom, ki je prva takšna pobuda EU s partnersko državo. Cilj te pobude je razširjanje zunanje razsežnosti evropskega zelenega dogovora z ukrepi na terenu in pričakuje se, da bo postala model za podobna partnerstva z drugimi državami, tudi na afriški celini.

7. ZAKLJUČEK

Okvir zagotavlja celovito strukturo za sodelovanje s partnerskimi državami na področju uredbe EU o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, kot del skupnega svetovnega izziva za zaustavitev krčenja gozdov.

Osredotočen je na partnersko delo za izvajanje Uredbe in globalne zaveze za zaustavitev krčenja gozdov v okviru ciljev trajnostnega razvoja do leta 2020 ter zaveze iz Glasgowa, da se do leta 2030 zaustavi in obrne trend izgubljanja gozdov.

Glavni cilj partnerstva je spodbujati pravičen in vključujoč prehod na kmetijske dobavne verige, ki ne povzročajo krčenja gozdov, pri čemer nihče ne bo zapostavljen. EU bo še naprej sodelovala s partnerji in deležniki pri učinkovitih ukrepih na strani povpraševanja in ponudbe ter pri njihovih tekočih prizadevanjih za trajnostnost in jih podpirala pri njihovem razumevanju veljavnih standardov ter prilagajanju nanje.

To partnerstvo se izvaja prek ozaveščanja, političnega dialoga in dialoga o politikah, namenskih podpornih ukrepov, vključno s tehnično pomočjo, naložb ter razvoja znanja in inovacij.

([26]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/eu-morocco-green-partnership-commission-adopts-key-programme-support-agricultural-and-forestry-2022-10-25_en?prefLang=sl.

Zajema več deležnikov, kot so regionalni, nacionalni in lokalni organi, ključni akterji v vrednostnih verigah, vključno z velikimi podjetji, trgovci, malimi kmeti in potrošniki, pa tudi civilno družbo, domorodna ljudstva in lokalne skupnosti.

Da bi bilo to partnerstvo učinkovito, bo Evropska komisija še naprej sodelovala z državami članicami in evropskimi institucijami za financiranje razvoja. Partnerstvo bo omogočilo tudi tesnejše sodelovanje z ustreznimi mednarodnimi organizacijami.

Vendar bo uspeh partnerstva temeljil tudi na zavezi partnerjev EU, da bodo uresničili svetovne cilje za zaustavitev krčenja gozdov, kar je razvidno iz nacionalnih prizadevanj za razvoj lastnih trajnostnih politik za proizvodnjo in zahtev glede potrebne skrbnosti ter prizadevanj za pridružitev zavzemanju za višje okoljske standarde v mednarodnem okolju.

PRILOGA

Splošna načela o metodologiji primerjalne analize

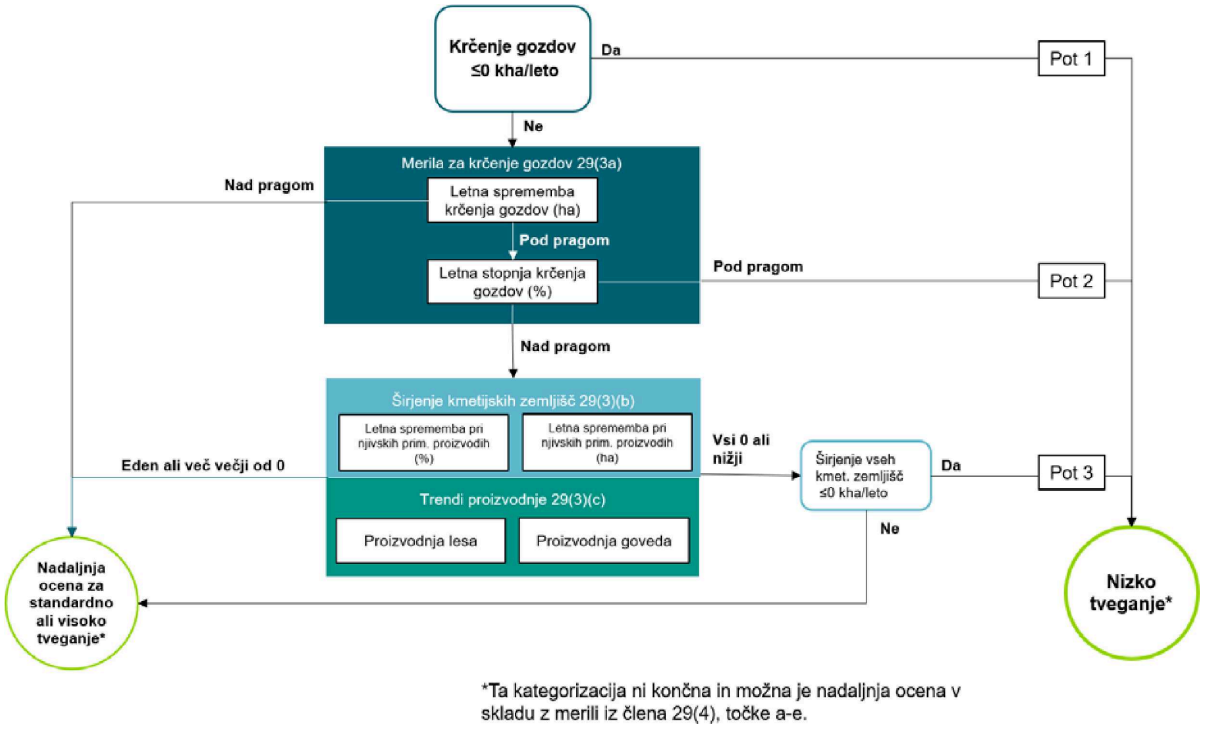
Evropska komisija v skladu s svojimi obveznostmi na podlagi uredbe EU o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, razvija sistem za primerjavo držav, kot to zahteva člen 29 navedene uredbe, in prvo uvrstitev na seznam, ki bo objavljena v izvedbenem aktu. Med tem postopkom bo Komisija sodelovala z ustreznimi partnerskimi državami. Uvrstitev na seznam se bo redno posodabljala glede na nove dokaze.

Za zagotovitev popolne preglednosti pred objavo izvedbenega akta z navedbo uvrstitve na seznam Komisija objavlja splošna načela metodologije primerjalne analize.

Namen tega sistema je razvrstiti države med **države z nizkim, standardnim ali visokim tveganjem**, tako da se gospodarskim subjektom olajšajo postopki potrebne skrbnosti in da se pristojnim organom omogoči učinkovito spremljanje in izvrševanje skladnosti. Poleg tega ta sistem predstavlja spodbudo za države proizvajalke, da povečajo trajnostnost svojih sistemov kmetijske proizvodnje in čim bolj zmanjšajo svoj vpliv na krčenje gozdov. Komisiji bo omogočil tudi sodelovanje v posvetovanjih in dialogih s prednostnimi državami.

Metodologija Komisije je trdno zakoreninjena v zavezanosti k **pravičnosti, objektivnosti in transparentnosti**. Opira se na **kvantitativna merila**, ki temeljijo na znanstvenih dokazih in mednarodno priznanih najnovejših razpoložljivih podatkih, predvsem na podlagi globalne ocene gozdnih virov Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo. Komisija z osredotočanjem na te merljive dejavnike zagotavlja, da postopek razvrščanja temelji na zanesljivih podatkih, ki se jih po potrebi kombinira z metodologijo za **kvalitativno oceno**.

Metodologija za razvrstitev držav med države z nizkim tveganjem vključuje temeljito **kvantitativno oceno** v skladu z merili iz člena 29(3) uredbe EU o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, pri kateri se predvsem preuči krčenje gozdov v absolutnem smislu (v hektarjih izgubljenih gozdov na leto) in relativnem smislu (odstotek izgubljene gozdne površine na leto), pri čemer se upošteva svetovno bruto povprečje krčenja gozdov. Gl. vizualni pregled kvantitativne ocene v nadaljevanju.

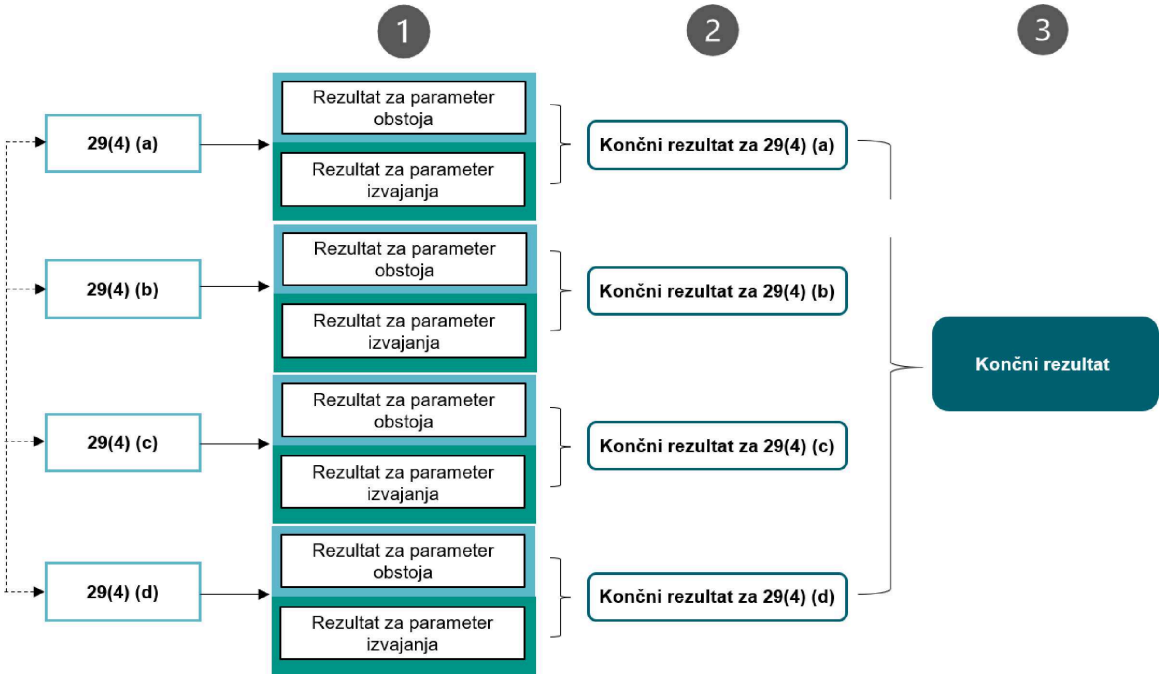
V skladu s to metodologijo bo velika večina držav po vsem svetu razvrščena med države z nizkim tveganjem. To je priložnost, da se skupna prizadevanja in viri osredotočijo na zaščito gozdov na tistih geografskih območjih, kjer so izzivi krčenja gozdov večji. To ustvarja tudi dosegljive cilje za države, v katerih so potrebne izboljšave, in znižuje stroške za gospodarske subjekte.

Kar zadeva države z visokim tveganjem, ta kategorija do pregleda razvrstitve namenja posebno pozornost državam, za katere veljajo sankcije Varnostnega sveta ZN in Sveta EU, in sicer zaradi posebnih težav pri izvajanju skrbnega pregleda vzdolž vrednostnih verig teh držav.

Vse druge države, ki niso razvrščene kot države z nizkim ali visokim tveganjem, ostanejo v kategoriji s standardnim tveganjem. Znotraj te kategorije metodologija primerjalne analize omogoča poseben pristop do držav, ki so v spodnjem ali višjem delu kategorije tveganja, in sicer v absolutnem smislu (v hektarjih izgubljenih gozdov na leto) in relativnem smislu (odstotek izgubljene gozdne površine na leto). Te države bodo, kar zadeva sodelovanje, prednostna naloga Komisije. Hkrati lahko Komisija sodeluje z drugimi državami, zlasti tistimi, ki z EU pomembno trgujejo s primarnimi proizvodi iz uredbe EU o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov.

Kvalitativna metodologija bo v pomoč pri dialogih, ki bodo potekali s temi državami, da bi izboljšali njihove razmere na področju krčenja gozdov in po možnosti preprečili njihovo razvrstitev med države z visokim tveganjem, vključno z ocenami na regionalni ravni, kjer je to ustrezno.

V kvalitativni oceni so upoštevana merila iz člena 29(4) uredbe EU o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, in sicer: predložene informacije v zvezi z učinkovitim zajemanjem emisij in odvzemov iz kmetijstva, gozdarstva in rabe zemljišč v nacionalno določenem prispevku k UNFCCC, sporazumi in drugi instrumenti med zadevno državo in Unijo in/ali njenimi državami članicami, ki obravnavajo krčenje in degradacijo gozdov ter olajšujejo skladnost zadevnih primarnih in drugih zadevnih proizvodov s členom 3 in njihovo učinkovito izvajanje, veljavna nacionalna ali podnacionalna zakonodaja, razpoložljivost in preglednost ustreznih podatkov o zakonodaji za zaščito človekovih pravic, pravic domorodnih ljudstev, lokalnih skupnosti in drugih imetnikov običajnih pravic do zemljiške posesti, o skladnosti z njo ali njenem učinkovitem izvrševanju ter sankcije, ki jih Varnostni svet ZN ali Svet Evropske unije naloži za uvoz ali izvoz zadevnih primarnih in drugih proizvodov. Gl. vizualni pregled kvalitativne ocene v nadaljevanju.

Pogovori z vsemi drugimi zadevnimi državami, vključno s tistimi, ki z EU pomembno trgujejo s primarnimi proizvodi, zajetimi v uredbi EU o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, bodo potekali vzporedno.

Da bi zagotovili upoštevanje najnovejših razpoložljivih znanstvenih podatkov, je razvrstitev držav dinamičen proces, ki ga je treba redno pregledovati v kvantitativnem in kvalitativnem smislu. Novi podatki FAO so na voljo vsakih pet let, kar bo v skladu z Uredbo sprožilo pregled klasifikacije držav. Komisija prvi tovrstni pregled načrtuje leta 2026.

Na splošno je sistem primerjalne analize, ki ga uporablja Komisija, ključni instrument v svetovnih prizadevanjih za boj proti krčenju in degradaciji gozdov. Komisija se je zavezala, da bo z uporabo stroge, na podatkih temelječe in transparentne metodologije zagotovila, da se bo uredba o dobavnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov, izvajala učinkovito in pravično.